

การสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสาธิตเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานศิลปะ
สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

A Flipped Classroom with a Demonstration to Enhance Art Creation of
Upper Secondary School Students

สุจินต์ วัฒนะรัตน์¹

Sujin Wattanarat¹

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสาธิต เป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเปลี่ยนแปลงจากการสอนแบบเดิมเป็นการให้ผู้เรียนไปศึกษาสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ มาก่อนล่วงหน้า และมาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน โดยมีผู้สอนคอยชี้แนะให้คำปรึกษา วิธีการสอนนี้เป็นการลดข้อจำกัดด้านเวลาในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้หลักการและทฤษฎีอย่างเต็มที่ และผู้สอนมีเวลาในการชี้แนะและให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสาธิตยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพจากการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้ และสามารถนำหลักการต่าง ๆ ในการวาดภาพทิวทัศน์ไปต่อยอดความรู้ได้ในอนาคตต่อไปได้

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน, การสาธิต, การสร้างสรรคผลงานศิลปะ

Article Info: Received 25 May, 2017; Received in revised form 20 July, 2020; Accepted 9 November, 2020

¹ อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม สังกัดครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล suj.in.w@chula.ac.th
Lecturer in Art Department, Chulalongkorn University Demonstration Secondary School, Faculty of Education
Email: suj.in.w@chula.ac.th

Abstract

The flipped classroom with a demonstration is a child-centred method which differences from traditional instruction. The students have to study instructional media before doing activities with peers in the classroom under the guidance and feedback of the teacher. This instruction helps with times constraints for teaching since the students have time to learn about principle and theory. Teachers have more time for individual guidance and feedback. Further the flipped classroom with a demonstration offers students learning by doing and has the effect of increased learning retention. The students can apply the principle of landscape painting in the future.

Keywords: flipped classroom, demonstration, art creation

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังหลักของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะ พื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุหลักการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้โดยยึดหลักการว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ภายใต้ความเชื่อที่ว่า ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง ให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม

“ความรู้ คู่คุณธรรม” คือ ปรัชญาของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ศิลปะไว้ 10 มาตรฐาน มาตรฐานด้านการฝึกทักษะการสร้างสรรค์

งานทัศนศิลป์ในรูปแบบและเทคนิค มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สร้างสิ่งที่ได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู พัฒนาระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายมัธยม ได้กำหนดมาตรฐานให้กับนักเรียน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ศ 1.1 ม 6/4 ตัวชี้วัด (1) มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุอุปกรณ์ และกระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์สาระการเรียนรู้แกนกลาง: เทคนิค วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ มาตรฐานที่ 1 ศ 1.1 ม 6/11 ตัวชี้วัด (1) วาดภาพ ระบายสีเป็นภาพล้อเลียนเป็นภาพการ์ตูน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคม ในปัจจุบัน สาระการเรียนรู้แกนกลาง: วาดภาพ ระบายสีเป็นภาพล้อเลียนเป็นภาพการ์ตูน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมในปัจจุบัน (โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม, 2558)

มาตรฐานการเรียนรู้ศิลปะทั้ง 10 มาตรฐาน ผู้สอนรับผิดชอบสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยกำหนดให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บรรลุมาตรฐานที่ ศ 1.1 ม 6/4 หัวข้อการวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์ เนื่องจากการวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะเป็นขั้นตอนจากง่ายไปจนถึงส่วนที่ละเอียดของภาพซึ่งเป็นส่วนที่ยากขึ้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงสัดส่วนที่ถูกต้องมากจนเกินไป สามารถเคลื่อนย้ายตำแหน่งต่าง ๆ ในรูปภาพได้ สามารถเพิ่ม ลด รายละเอียดของภาพได้โดยไม่ขัดกับภาพต้นแบบ สิ่งที่คาดหวังตามจุดประสงค์การเรียนรู้ คือ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้พื้นฐานการวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์เพื่อให้มีทักษะการใช้สีในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เทคนิค ขั้นตอน วิธีการวาดภาพทิวทัศน์และสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ด้วยตนเอง

ปัญหาการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะที่ผ่านมา พบว่า การวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์เป็นปัญหาที่นักเรียนประสบมากที่สุด เนื่องจาก (1) การเรียนการสอนมีเวลาค่อนข้างจำกัดทำให้ผู้สอนไม่สามารถสอนหลักการ และทฤษฎี ในการวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์ได้ครบถ้วน (2) ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งไม่เคยได้เรียนรู้เทคนิควิธีในการสร้างสรรค์ผลงานสีโปสเตอร์ด้วยรูปแบบอื่น ๆ (3) ผู้เรียนใช้เทคนิคในการระบายสีที่ไม่หลากหลาย เช่น การระบายสีแบบเรียบลงบนกระดาษตามรูปที่วาดไว้ (4) ผู้เรียนไม่สามารถ

ถ่ายทอดภาพที่ตนเองเห็นจากภาพต้นแบบออกมาเป็นภาพวาดของตนเองให้มีมิติ แสงเงา หรือ ทำให้รูปภาพมีรายละเอียดมากขึ้น (5) ผู้เรียนไม่สามารถวาดภาพให้มีระยะหน้าและระยะหลัง ให้แตกต่างกันได้ (6) ผู้เรียนยังไม่รู้ว่าจะเริ่มเขียนภาพจากส่วนใดก่อน-หลัง และส่วนใดเขียน ตามมา ซึ่งการเขียนอย่างเป็นลำดับขั้นจะทำให้สามารถวาดภาพที่มีความซับซ้อนได้ และ (7) ผู้เรียนยังไม่รู้จักวิธีการใช้พู่กันระบายด้วยเทคนิคที่หลากหลาย เช่น การระบายแบบเรียบ การระบายสีแบบจุ่ม ตะ การระบายแบบกระตุก ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเป็น อย่างยิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้เพื่อนำมาใช้สำหรับการวาดภาพทิวทัศน์ให้มีความสวยงาม และ ถูกต้องตามภาพต้นแบบ ทั้งนี้ ปัญหาที่ผู้สอนพบข้างต้นอาจเป็นผลมาจากช่วงอายุหรือวัยของ ผู้เรียน การขาดประสบการณ์ลงมือปฏิบัติจริง ดังนั้น การเห็นต้นแบบที่ถูกต้องชัดเจน มีระยะ เวลาในการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างเต็มที่ ตลอดจนการได้รับการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องจาก ผู้สอนจึงจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นได้

ปัจจุบันกระบวนการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง บทบาทและเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย มีการวิเคราะห์ผล การประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ของตนเอง ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและ พัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียน กลับด้าน เป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในด้าน การศึกษา โดยการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเป็นการเปลี่ยนแปลงการสอนแบบเดิม ที่ครูสอนในห้องเรียน และผู้เรียนกลับไปทำการบ้านที่บ้าน เปลี่ยนเป็นครูจัดเตรียมเนื้อหา ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาผ่านทางสื่อวิดีโอ หรือสื่อต่าง ๆ และให้ผู้เรียนมาทำกิจกรรม ในชั้นเรียน การเรียนการสอนในรูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาบทเรียน มาก่อนล่วงหน้า และทำให้ผู้เรียนมีเวลาในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนได้อย่างเต็มที่ โดยมีครู คอยชี้แนะให้คำปรึกษาขณะทำกิจกรรมนั้น ๆ (Brame, 2013) นอกจากนี้ การเรียนการสอน แบบห้องเรียนกลับด้านยังเป็นการลดข้อจำกัดทางด้านเวลาในรายวิชาที่ต้องมีการสอนทฤษฎี จำนวนมากหรือรายวิชาที่ต้องมีการสาธิตวิธีการ ขั้นตอนต่าง ๆ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และสามารถนำสิ่งที่ได้จากการศึกษาวิดีโอมาฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งรูปแบบการเรียน การสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (flipped classroom) เป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดการเรียน

การสอนในศตวรรษที่ 21 โดยที่ผู้สอนสามารถใช้แหล่งการเรียนรู้ เช่น สื่อวิดีโอที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการศึกษาเรียนรู้ก่อนนำไปสู่การสรุปความรู้ ดังคำกล่าวที่ว่า “เรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน” เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและการเข้าถึงความรู้ (knowledge access) ในรูปแบบที่ง่ายขึ้นรวมถึงสามารถทบทวนได้เมื่อเกิดความไม่เข้าใจในเนื้อหาสาระของวิชา (Herreid & Schiller, 2013)

รายวิชาศิลปะถือได้ว่าเป็นรายวิชาหนึ่ง que ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี และทักษะต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนในชั้นเรียนปัจจุบันมีระยะเวลาค่อนข้างจำกัด ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพียงหลักการหรือทฤษฎีเบื้องต้นเท่านั้น โดยได้ลงมือปฏิบัติจริงเพียงเล็กน้อย ซึ่งในส่วนที่เหลือต้องนำไปทำต่อเป็นการบ้าน ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนไม่สามารถถ่ายทอด หรือแสดงผลงานศิลปะของตนให้เป็นไปตามหลักการ หรือทฤษฎี ที่ได้เรียนมาได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ จริญญา ทองหอม (2549) ที่พบว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่วางแผนการทำงาน ร่างภาพโดยไม่คำนึงถึงหลักการประกอบ ขาดความพิถีพิถันในการระบายสี ขาดทักษะในการสังเกต ขาดความมั่นใจและความเชื่อมั่นในการแสดงออก นอกจากนี้ ผู้เรียนไม่สนใจและไม่ตั้งใจทำงานให้เสร็จในเวลาที่กำหนด ดังนั้น การนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการสาธิตในรายวิชาศิลปะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หัวข้อการวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ผ่านการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ภายใต้คำแนะนำจากครู

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสาธิต

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสาธิตที่ผู้สอนนำมาประยุกต์ใช้มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และจัดเตรียมเนื้อหา หลักการ ทฤษฎี ขั้นตอนการวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์ เพื่อจัดทำเป็นสื่อการเรียนรู้
2. ขั้นจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของวิดีโอออนไลน์ และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ ยูทูบ (YouTube) พร้อมทั้งมีประเด็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนตอบคำถามหลังจากการศึกษาวิดีโอเป็นที่

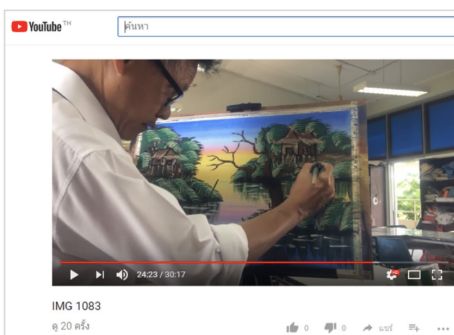
เรียบร้อยแล้ว เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนหรือไม่ โดยสื่อการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้สาธิตวิธีการวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์ด้วยตนเองทั้งหมด เพื่อเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างครบถ้วนตามขั้นตอนที่ถูกต้อง รวมทั้งเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายละเอียดของภาพให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังภาพ 1

ภาพ 1

สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของวิดีโอออนไลน์บนเว็บไซต์/ kaewjun001. (2018, February 9). สาธิตภาพทิวทัศน์ภาพ รวม. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=CDfVDaPDQog&feature=youtu.be&fbclid=IwAR0oEmM1X8J1I3arHbFtIDAgclh0V-WBiRTZRIN4bob8U5yU3zDIJ9YABR4>

การสอนวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์

การสอนวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์

เนื้อหา หลักการ ทฤษฎี ขั้นตอนการสอนวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์ ที่ผู้สอนได้นำเสนอไว้ในสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของวิดีโอออนไลน์ และเผยแพร่ผ่านช่องทาง YouTube มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ลงฉากหลังของท้องฟ้ากับพื้นน้ำ

1.1 ลงสีน้ำเงินในส่วนที่เป็นท้องฟ้าด้านบน และด้านล่างที่เป็นส่วนของน้ำ

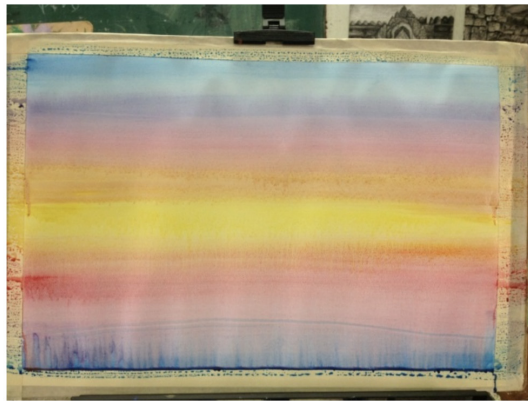
- 1.2 ใช้สีม่วงไล่ลงมาจากท้องฟ้า เพื่อให้ภาพมีระยะไกล
- 1.3 จากนั้นลงสีม่วงด้านล่างไล่ขึ้นไป เพื่อให้ภาพมีระยะไกล
- 1.4 ลงสีส้มต่อจากสีม่วง เพื่อให้ภาพมีส่วนที่เป็นแสง
- 1.5 ลงสีเหลืองในส่วนกลางภาพ เพื่อให้ภาพมีส่วนที่เป็นแสงดูมีระยะไกล

ที่สุด

ข้อควรระวังในขั้นตอนที่ 1 ขณะที่ลงสีต้องไม่ให้สีเดิมแห้งเพื่อให้สีผสมกลมกลืนกัน

ภาพ 2

ขั้นตอนที่ 1 ลงฉากหลังของท้องฟ้ากับพื้นน้ำ

ขั้นตอนที่ 2 การลงสีภาพภูเขา ต้นไม้ และเกาะ

2.1 ใช้สีน้ำเงินระบายภูเขาด้านหลังโดยระบายสีเป็นโครงร่างใหญ่ ๆ ไม่ต้องใส่รายละเอียด และใส่สีขาวลงในช่วงล่างของภูเขาเพื่อให้ภาพดูมีระยะไกลสุด (นภดล เนตรดี, 2551)

2.2 จากนั้นใช้สีเหลืองและขอบบนของภูเขาด้านซ้ายมือ เพื่อให้ภาพมีแสงและเงา ทำให้ภาพภูเขาดูมีระยะเหมือนจริง

2.3 ลงสีดำในส่วนที่เป็นเกาะ และต้นไม้ทั้งหมด

ภาพ 3

การใช้มือบีบพู่กันตรงปลาย ให้แบนเป็นรูปพัด

2.4 จากนั้นใช้มือบีบพู่กันตรงปลาย ให้แบนเป็นรูปพัด ดังภาพ 3 แตะสีดำ แล้วกระทุ้งไปตามขอบของสีดำ ที่เกาะและต้นไม้ เพื่อให้ภาพเกาะและต้นไม้ มีน้ำหนักเป็นส่วนที่เข้ม ดังภาพ 4

ภาพ 4

ขั้นตอนที่ 2 การลงสีภาพภูเขา ต้นไม้ และเกาะ

กระทุ้งไปตามขอบของสีดำ ที่เกาะและต้นไม้

สำหรับวิธีการกระทุ้ง ในขั้นตอนที่ 2.4 ผู้สอนได้นำวิธีการเขียนของช่างไทยโบราณ แทนการระบายสีของต้นไม้ ซึ่งมีมาตั้งแต่งานจิตรกรรมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ยอดชาย พรหมอินทร์, 2562) วิธีการเขียนภาพต้นไม้และใบไม้ที่เราเห็นในภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์นั้น ส่วนมากมักทำสีมืด ๆ ทึบ ๆ ลักษณะของต้นไม้มีที่เป็นแบบไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ไม้ทรงพุ่ม ไม้ประดิษฐ์แบบจีน และดอกไม้ใบหญ้าตามพื้นดิน แนวขีดหินมีระยะใกล้ไกล ครูช่างไทยโบราณได้กล่าวถึงวิธีการเขียนต้นไม้และใบไม่ว่ามีหลายวิธี ซึ่งเรียกชื่อตามกรรมวิธีได้ถึง 5 ชื่อ ได้แก่ ระบาย ชีด จิ้ม (แตะ) ทิ่ม (กระทุ้ง) และตัด (วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี, 2544)

ขั้นตอนที่ 3 วิธีการเขียนต้นไม้

3.1 ใช้มือบีบพู่กันตรงปลายให้แบนเป็นรูปพัดแตะสีเขียวผสมสีดำ แล้วกระทุ้งให้เป็นกลุ่มใบไม้หรือต้นไม้หรือพุ่มไม้ ดังภาพ 5

3.2 ใช้สีขาวผสมสีเขียว ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะบอกผู้เรียนให้สังเกตการดูแสงที่ได้ระบายไว้ในขั้นตอนที่ 1 ข้อ 1.4 จากภาพจะเห็นสีส้มกลางภาพ โดยการกระทุ้งจะให้กระทุ้งด้านที่ถูกแสงของใบไม้ ซึ่งในภาพด้านซ้ายมือจะใช้สีกระทุ้งพุ่มไม้ด้านหน้า จากนั้นรอให้สีแห้ง ภาพที่ปรากฏหลังสีแห้งแล้วจะมีพุ่มไม้ชัดเจนมากขึ้น (สอนสุพรรณ, 2555) ดังภาพ 5

ภาพ 5

ขั้นตอนที่ 3 วิธีการเขียนต้นไม้

ขั้นตอนที่ 4 ระบายเงาที่น้ำ

ใช้สีเขียวระบายเงาในน้ำ รอให้สีแห้ง จากนั้นใช้สีดำผสมน้ำโดยให้น้ำมีปริมาณมากกว่าสีดำ ใช้พู่กันแตะสีดำให้หมด ๆ ระบายทับสีเขียว จะได้ส่วนของเงาในน้ำ ดังภาพ 6

ภาพ 6

ขั้นตอนที่ 4 การระบายเงาที่น้ำ

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนภาพบ้าน

5.1 นำสีดำมาเขียนทับเป็นเส้นโครงสร้างของบ้าน ดังภาพ 7

ภาพ 7

ขั้นตอนที่ 5.1 การเขียนภาพบ้าน

สีดำมาเขียนทับเป็น
เส้นโครงสร้างของ
บ้าน

5.2 ใช้สีเหลืองผสมสีน้ำตาลระบายในส่วนของบ้าน จากนั้นรอให้สีแห้ง นำสีขาวผสมสีเหลืองและสีน้ำตาล ระบายในส่วนที่เป็นแสง จะได้บ้านในทิวทัศน์ ดังภาพ 8

ภาพ 8

ขั้นตอนที่ 5.2 การเขียนภาพบ้าน

ขั้นตอนที่ 6 การลงรายละเอียดของภาพ

6.1 การลงรายละเอียดของภาพใช้สีขาวและ หรือระบายลงในส่วนที่เป็นรายละเอียดต่าง ๆ ของภาพ เพื่อให้วัตถุต่าง ๆ ลอยเด่นชัดขึ้นมา (นภดล เนตรดี, 2558)

6.2 การลงรายละเอียดส่วนของผิวน้ำ ใช้พู่กันแตะสีขาวชั้น ๆ ระบายเป็นเส้นอย่างรวดเร็วบนผิวน้ำ จะทำให้น้ำดูใส มีเงสะท้อนของสีเขียว และสีดำที่ลงไว้ในขั้นตอนที่ 4

6.3 การลงรายละเอียดของภาพส่วนอื่น ๆ เช่น กองฟาง จะทำให้รูปน่าสนใจ มีรายละเอียดเพิ่มขึ้นมาได้ ดังภาพ 9

ภาพ 9

ขั้นตอนที่ 6 การลงรายละเอียดของภาพ

3. ขั้นการปฏิบัติในชั้นเรียน ผู้สอนให้ผู้เรียนเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาทำกิจกรรมในชั้นเรียน ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นการสร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนในเชิงสร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมและนำเสนอผลงานของตนเองโดยการรังสรรค์ผลงานศิลปะตามขั้นตอนผสมผสานกับเทคนิคที่ผู้สอนได้ถ่ายทอดไว้ในสื่อการเรียนรู้ ระหว่างการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ผู้สอนจะคอยชี้แนะและให้คำปรึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างสมบูรณ์

ดั่งภาพ 10

ภาพ 10

การทำกิจกรรมในชั้นเรียน

4. ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการประเมินผลว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้หรือไม่ โดยผู้สอนแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ และด้านทักษะ สำหรับด้านความรู้ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวาดทิวทัศน์ด้วยสีน้ำมัน ด้านทักษะโดยพิจารณาจากผลงานของผู้เรียน เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ลงฉากหลังของท้องฟ้ากับพื้นน้ำ ขั้นตอนที่ 2 การลงสีภาพภูเขา ต้นไม้ และเกาะ ขั้นตอนที่ 3 การเขียนต้นไม้ ขั้นตอนที่ 4 ระบายเงาที่น้ำ ขั้นตอนที่ 5 การเขียนภาพบ้าน ขั้นตอนที่ 6 การลงรายละเอียดของภาพ

ผลการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านในข้างต้น ผู้สอนพบว่า การสอนวิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจสามารถปฏิบัติและเรียนรู้กระบวนการวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์ได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงซึ่งถือได้ว่าเป็นการได้ประสบการณ์ตรงจาก

การเรียนรู้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ การสอนการวาดภาพทิวทัศน์โดยใช้การสอนแบบห้องเรียน กลับด้านร่วมกับการสาธิตทำให้ผู้สอน พบว่า ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดผลงานได้อย่างสมบูรณ์ และวาดภาพที่มีความซับซ้อนได้มากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นตอน กระบวนการที่ชัดเจน ตลอดจนเทคนิคการใช้สีที่หลากหลาย ตามที่ผู้สอนได้นำเทคนิคต่าง ๆ นำเสนอไว้ในสื่อการเรียนรู้ด้วย เช่น การแต่งแต้มต้นไม้ ใบไม้ ลายน้ำ โขดหิน ลงบนภาพ ผลงานของนักเรียนจากการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ดังภาพ 11

ภาพ 10

ตัวอย่างผลงานของนักเรียนจากการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน

บทสรุป

การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสาธิตในรายวิชาศิลปะ หั้วข้อ การวาดภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์ ผลงานของผู้เรียนสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการที่ดีขึ้น จากเดิมที่ผู้เรียนไม่สามารถถ่ายทอดภาพที่ตนเองเห็นจากต้นแบบออกมาเป็นภาพวาดของตนเองให้มีมิติ แสงเงา หรือทำให้รูปภาพมีรายละเอียดมากขึ้น ตลอดจนยังไม่รู้จักวิธีการใช้พู่กันระบาย และไม่สามารถวาดภาพให้มีระยะหน้าและระยะหลังให้แตกต่างกันได้ ภายหลังการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสาธิต ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในการวาดภาพเป็นลำดับขั้นตอน ทั้งการลงสี การแตะสี การสร้างมิติและแสงเงาของภาพที่มี

ความซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งสามารถเขียนภาพทิวทัศน์ได้ทุกคนตามศักยภาพที่แตกต่างกัน เป็นรายบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนมีพัฒนาการการวาดภาพทิวทัศน์ด้านการสร้างสรรค์ สามารถคิด ดัดแปลง แก้ปัญหาได้ มีสุนทรียภาพโดยแสดงออกผ่านผลงาน สามารถจดจำ รายละเอียด ขั้นตอนต่าง ๆ ได้ การเขียนภาพของนักเรียนแต่ละคนจะดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับทักษะของผู้เรียน สำหรับผู้เรียนที่มีทักษะทางด้านศิลปะ ทักษะการวาดภาพระบายสี จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วทันเวลาที่กำหนดและสวยงาม ผู้เรียนที่มีทักษะไม่มากนัก อาจต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นในขณะปฏิบัติงาน เช่น การระบายสีแล้วไม่สามารถเกลี่ยให้เรียบได้ การทาสีของใบไม้แล้วไม่เป็นกลุ่ม ดูไม่เป็นใบไม้ สีหกละเอะเทอะ ซึ่งผู้สอนต้องชี้แนะและให้คำแนะนำกับผู้เรียนเพื่อนำไปปรับแก้ไขต่อไป สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบ ห้องเรียนกลับด้านที่ วิจารณ์ พานิช (2551) ได้กล่าวว่า ครูเป็นผู้คอยชี้แนะให้กับผู้เรียนจาก สื่อหรือกิจกรรมหลายประเภท ทั้งสื่อประเภทวิดีโอบันทึกการบรรยาย การใช้สื่อบันทึกเสียง การใช้สื่อเว็บไซต์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎา พิมพิทักษ์ (2560) ที่พบว่า นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านมีทักษะการปฏิบัติงานศิลปะสูงขึ้น

การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนสืบค้นเนื้อหาข้อมูลความรู้และเทคนิคการปฏิบัติงานศิลปะด้วยตนเอง มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานเมื่อเข้าห้องเรียน ผู้เรียนสามารถใช้เวลาปฏิบัติโดยมีครูให้ คำแนะนำตลอดคาบเรียน แม้ผลงานสุดท้ายอาจไม่สวยงามนัก แต่โดยรวม ผู้เรียนทุกคน สามารถวาดภาพทิวทัศน์ได้จนสำเร็จ นอกจากนี้ ระหว่างการทำกิจกรรมผู้สอนมีการอธิบาย เพิ่มเติมเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสนุก มีความสุข เกิดความมั่นใจในตัวเอง และ รู้ว่าส่วนใดที่ตนเองทำได้ดี และส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียน กลับด้านร่วมกับการสาธิตยังเป็นการลดข้อจำกัดด้านเวลาในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอน มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้เรียน สามารถชี้แนะและให้คำแนะนำกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ได้อย่างเพียงพอ ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2551) ที่กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้สาธิต เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการ

ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้ผู้เรียนได้สังเกตดูแล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการณ์สอนสาธิต และ รุ่ง แก้วแดง (2540) ที่กล่าวว่า ผู้สอนต้องมีภาพลักษณ์เปลี่ยนไปจากเดิม มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ผู้ให้คำแนะนำ (coaching) และเสริมพลังแก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น มีความสุขกับการเรียนมากยิ่งขึ้นด้วยรูปแบบของหลักการเรียนรู้การสอนที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม จากที่ผู้เรียนเป็นเพียงผู้รับความรู้จากตำราเรียนแปรผันมาเป็นผู้ที่เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และสามารถนำหลักการต่าง ๆ ในการวาดภาพทิวทัศน์ไปต่อยอดความรู้ตามความถนัดของตนเองหรือการเรียนในระดับอุดมศึกษาต่อไป

การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสาธิตในวิชาศิลปะเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีข้อจำกัดด้านเวลา ผู้สอนรายวิชาอื่นที่ต้องการเวลาในการฝึกฝนทักษะปฏิบัติ สามารถนำวิธีการสอนลักษณะนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ ทั้งนี้ การให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านทางสื่อโซเชียลช่วยกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและสามารถย้อนกลับมาดูเพื่อศึกษารายละเอียดในการสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองอย่างไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา และสถานที่ สามารถส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และความมั่นใจในการทำงานของนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

<http://academic.obec.go.th/newsdetail.php?id=75>

จริยา ทองหอม. (2549). *วิจัยในชั้นเรียน เรื่อง ผลการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา เรื่อง ศิลปะกับความงามในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการสอนแบบปฏิบัติจริง (practical learning)*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- ทิสนา เขมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภดล เนตรดี. (2551). *เทคนิคการวาดภาพสีน้ำ ธรรมชาติ ทิวทัศน์ และต้นไม้*. วาดศิลป์.
- นภดล เนตรดี. (2558). *เทคนิคจิตรกรรมสีน้ำภาพทิวทัศน์*. ฟิลส์ไตร์.
- ยอดชาย พรหมอินทร์.(2562). *ตำราจิตรกรรมไทยประเพณี*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิจารณ์ พานิช. (2551). *ครูเพื่อศิษย์ สร้างห้องเรียนกลับทาง*. มูลนิธิสยามกัมมาจล เอส. อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี. (2544). *หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์*. กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.
- สอนสุพรรณ. (2555, 19 กุมภาพันธ์). *การเขียนศึกษา : ต้นไม้และใบไม้*. OK Nation Blog. <http://oknation.nationtv.tv/blog/sornsuphan/2012/02/19/entry-1>
- รัชну พิมพ์ทักษ์. (2560). *ทักษะการปฏิบัติงานศิลปะ และความรู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน และการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]*. Dhonburi Rajabhat University Intellectual Repository. <http://cms.dru.ac.th/jspui/handle/123456789/895>
- รุ่ง แก้วแดง. (2540). *ประวัติการศึกษาไทย*. มติชน.
- โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม. (2558). *เอกสารสรุปการสัมมนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ปีการศึกษา 2558 [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]*. โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม.

ภาษาอังกฤษ

- Brame, C. (2013). *Flipping the classroom*. Vanderbilt University Center for Teaching.
- Herreid, C. F., & Schiller, N. A. (2013). Cade studies and the flipped classroom. *Journal of College Science Teaching*, 42(5), 62-66.